

Nyere mobbeteori – aktivitetsplikten og tiltak

Håndhevingsordningens mest sentrale element er aktivitetsplikten med sine fem delplikter. Vi vil her gjennomgå disse delpliktene med spesiell omtanke for tiltak sett i lys av nyere mobbeteori.

1. Plikt til å følge med

Utgangspunktet for at en skole skal følge med handler om tiltak på flere nivåer. Det handler om strukturer som ivaretar at de ansatte følger med og er oppmerksomme på elevene i på de ulike arenaene som er tilknyttet skolen, inkludert korridor, toaletter, skolevei med mer der det nødvendigvis ikke er voksne tilstede. Det handler også om å følge ekstra godt med enkelte elever/grupper som kan være ekstra sårbare for å oppleve skolemiljøet utrygt.

Med nyere mobbeteori som overordnet forståelse for mobbing blir plikten til å følge med i enda større grad enn tidligere rettet mot gruppedynamikkene og samspillet mellom elevene på de ulike arenaene på skolen. Det betyr blant annet at den enkeltes sårbarhet også må forstås og handles i forhold til de sosiale dynamikker som oppstår i episodene som kan oppleves utrygge for eleven.

2. Plikt til å gripe inn

Å gripe inn er knyttet til krenkende hendelser som skjer akkurat der og da. Da handler det om å gripe inn for å stoppe det som skjer. Den og de som stoppes vil, ut ifra nyere mobbeforståelse, ikke kategoriseres automatisk inn i etablerte roller som mobber, offer eller tilskuer. Posisjoner skifter, og ut ifra en hendelse kan en ikke, og skal en ikke definere barn og unge inn gitte kategorier. Det betyr at den subjektive opplevelse fra de som er involvert må komme frem uten at de voksne forhåndsdefinerer «skyldspørsmålet». Det handler *ikke* om at noe ikke er rett og galt. Det handler om å ha kunnskap om at posisjoner skifter og behovet for å høre til kan føre til at følelser tar overhånd på en slik måte at atferd ikke kan tolereres. Dette gjør at spørsmål og oppfølging vil kunne ta en annen retning, enn der en forhåndsdefinerer barn inn i roller som for eksempel offer og mobber.

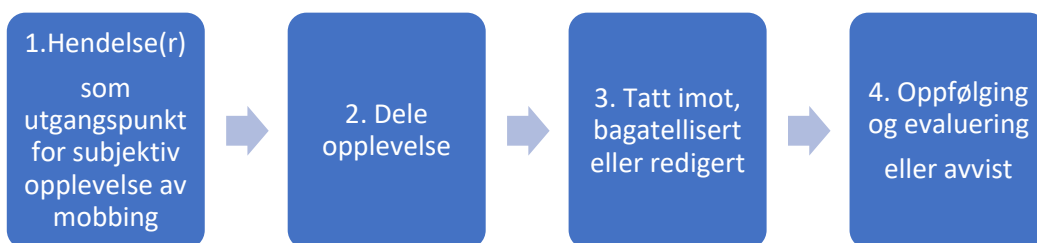
3. Plikt til å varsle

Rektor skal varsles når elever ikke har det trygt og godt på skolen, og terskelen skal være lav. Varselet kan komme fra foreldre, eleven selv som ikke har det trygt og godt, andre elever eller ansatte ved skolen. I denne delen av aktivitetsplikten er det helt avgjørende at rektor tar det som formidles på alvor. Del fire av aktivitetsplikten er helt avhengig av rektors håndtering av varselet.

4. Plikt til å undersøke saken

Det skal handles umiddelbart og undersøkes hvor det foreligger mistanke eller kunnskap om at en eller flere elever ikke har det trygt og godt. I denne undersøkelsesfasen må elevens subjektive opplevelse være styrende for de videre undersøkelsene.

Og under denne delplikten må det fokuseres på de opplevelser som formidles fra hendelsen(e), både av de som har sett og de som har deltatt. Her er det utslagsgivende for gode eller negative prosesser mot aktivitetsplikten del 5: Om elevens opplevelse blir tatt imot eller ikke.

Undersøkelsesplikten må ta sitt utgangspunkt i den eleven som ikke har det trygt og godt, og de opplevelser som formidles fra hun eller ham. Derfra blir samtale med foresatte og systematisk observasjon av samspill mellom elever i ulike kontekster på skolen helt sentralt i undersøkelsesfasen. Det vil i tillegg, med bakgrunn i nyere mobbeteorier, bli viktig å trekke inn klasseledelse og skolekultur som en mulig del av de opprettholdende faktorer for at elever ikke har det trygt og godt på skolen. Det betyr at det i delplikt 4 også bør legges inn at det ikke kun er elever og samspillet mellom dem det skal rettes søkelys mot, men også mot klasseledelse og skolekulturtematikk som for eksempel samarbeids- og

kommunikasjonskultur. På bakgrunn av dette må den informasjonen som er kommet frem være utgangspunkt for de tiltakene som iverksettes.

5. Plikt til å iverksette tiltak og evaluere

Kartleggingen viser at det er behov for å gjøre mer med innholdet, formen og nivået på tiltakene i vedtakene, og at saksbehandlingstiden er en sentral faktor i hvordan tiltakene fungerer og oppleves på skolen. Med utgangspunkt i nyere mobbeteori må det derfor legges til rette for tiltak og evaluering som adresserer:

1. de voksnes rolle og holdninger i stedet for tiltak mot barns aggresjonsprofiler og personlighetsegenskaper
2. samarbeidskvaliteter mellom voksne i og utenfor skolen. Det betyr vektlegging av dialog, respekt for hverandres synspunkter, fleksibilitet og åpenhet der samarbeidets fokus alltid er barnets beste.
3. ledelse og strukturer i skolens virksomhet
4. klassemiljøarbeid med fokus på de sosiale prosessene som oppstår i leken og aktivitetene i friminuttene, gruppearbeidet, i læring og i prosessene når vennskap etableres og opprettholdes - en fellesskapende didaktikk.
5. forståelse for sosiale posisjoner som er i bevegelse i motsetning til fastlåste kategoriseringer av for eksempel rollen som «mobber/plager» og «offer» (se kapittel 7.4 om fellesskapende didaktikk).
6. støtte og veiledning til den/de som er involvert i mobbingen. (Den/de som er utsatt, og den/de som har utført mobbingen.)
7. at fellesskapende didaktikk er utgangspunkt for et trygt og godt klassemiljø